

TBMM İNSAN HAKLARI İNCELEME KOMİSYONU
BAŞKANLIĞINA,

Şırnak İli Uludere İlçesi Irak Sınırında Yapılan Hava Harekatı Sonucu Meydana Gelen Ölüm Olaylarını İncelemek Üzere Kurulan Alt Komisyon Raporu ile ilgili **muhalafet şerhim** ektedir.

Bilgilerinize sunarım.

Ertuğrul KÜRKEÜ
Mersin Milletvekili

T. B. M. M.
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı
Tarih : 19.03.2013
No : 340

“Roboski katliamı”nı incelemekle görevlendirilen alt-komisyonun çoğunluk raporu, bir buçuk yılın ardından ulaşabileceği sonuçların en kötüsüne ulaştı.

Alt-komisyon çoğunluğu, inceleme görevinin tanımı gereği 28-29 Aralık 2011 gece yarısı gerçekleşen katliamı anlamak, açıklamak ve sorumluları ortaya çıkarmak için cevabını bulmaya zorunlu olduğu soruların hiçbirini yanıtlamayı başaramadı.

Üstelik, kurbanı oldukları katliamın sebebi kendileriymişçesine Roboski halkını suçlamaktan yüksünmedi. Türk Silahlı Kuvvetleri’ne bağlı iki F-16 uçağından atılan bombalarla 34 suçsuz yurttaşın ortadan kaldırılmasında -34 kez müebbet hapsi gerektiren bir eylemde- bir suç görmeyen raporun, parmağını uzattığı tek “suçlu” tarihsel yurtlarını ortadan bölen sınırın iki yakası arasında mal getirip götürülen Roboski köylüleri oldu.

Rapor, sonunda katliamı bir yana bırakıp kaçakçılıkla mücadeleyle yönelik güvenlik tavsiyeleriyle dolu bir sonuç bölümüyle bitti. Ama ne yazık ki, katliam sorumlularını adıyla anmadı. Onlara yönelik hiçbir yaptırım da öngörmedi. Böylece raporun katliam sorumlularını ortaya çıkartmamak, katliamın üzerini örtmek için geciktirildiğine ilişkin kuşku doğrulmuş oldu.

Bu sonuç kabul edilemez. Böyle bir sonuç, insanlıkla, hakikatle, adaletle, hukuk devletiyle, halkın egemenliği ilkesiyle, bağdaştırılmaz.

İleride üzerinde duracağımız üzere bu sonucun, onu onaylayan üyelerin politik tercihleriyle, bizzat politik iktidarın dolaysız bir bileşeni olmalarıyla; kendilerini yürütmenin her icraatına meşruiyet atfetmekle görevli saymaları ya da böyle yapmaksızın edemeyecekleri bir karşılıklı bağımlılık ağı içinde yer almalarıyla elbette dolaysız bir ilgisi var. Ancak komisyon çoğunluğunun, 28-29 Aralık gecesi Roboski’de cereyan eden her şeyi “camera obscura”daki¹ bir görüntü gibi tasvir eden bir rapor kaleme aldığı halde, bu baş aşağı çevrilmiş görüntüyü büyük bir vicdan huzuruyla “gerçek” diye kutsayabilmesi esasen hâkimiyetin doğasından beslenen bir görme kusurunun da kaçınılmaz sonucu. Raporu onaylayanlar, katliama, yaşam hakları ihlal edilenlerin –Roboski’nin yoksul Kürt köylüleri- değil, ancak harekâtı düzenleyenlerin –devletin tekçi egemenliğinin muhafızları- baktığı yerden bakabiliyorlar. Yoksa hiçbir şey göremiyor, gördüklerine anlam yükleyemiyorlar. Komisyon çoğunluğunun görme biçimi içinde, devletin âli menfaatleriyle çelişen şeyler gerçek olarak algılanamıyor. Bu görememe halinin yarattığı rahatsız edici duruma bir son vermek için komisyon bu raporuyla Roboski’deki hakikati yok etmeye yöneliyor. Elimizdeki rapor, alt-komisyon marifetiyle bu hakikati yok etme işleminin kaydından başka bir şey değildir. Ama aynı nedenle bu rapor, milletin çoğunluğu –yani halk- için de yok hükmündedir.

Bu muhalefet şerhinin amacı yalnızca raporun vahim kusurlarını göstermek değil, Roboski halkının ve adalete ve hakikate susamış milyonların baktığı yerden bakılmadıkça görünemeyecek olan gerçeğe ulaşmaktır. Roboski’de işlenen insanlığa karşı suçu ortaya çıkarmak ve komisyonun bir politik heyet olarak başlıca bileşenlerinden biri olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin, halkın haklarının koruyucusu rolüne yükselmesine yardımcı olmaktır.

¹ http://fotograf.terimleri.com/Camera_obscura.html

1. Usul

- **İnceleme yönteminin uygunsuzluğu**

Raporun gerçekte taban tabana zıt sonuçlarla sakatlanmış olması, yukarıda kısaca özetlediğimiz bakış açısının yanı sıra, inceleme sırasında tutulması gereken yola göre bütünüyle ters bir yol tutulmuş olmasıyla da sıkı sıkıya ilgilidir.

Komisyon daha çalışmanın başında –itirazlarıma karşın- bu inceleme için bütünüyle amaca aykırı sonuçlara yol açması kaçınılmaz “tümevarımcı” bir yöntem benimsedi. Buna göre, olay yerinden başlayarak, adım adım yukarıya ve geriye doğru giderek, köydeki başçavuştan, Şırnak’taki tümen komutanına, oradan Genelkurmay Başkanlığına ulaşmayı, böylece katliamın nasıl gerçekleştiğini anlamayı umdu. Elde edilen sonuca bakarak bunun sadece bir yanılsa düşmek olmayıp, yanlışı seçmek olduğu sonucuna da varmak mümkün. Çünkü bu yoldan giderek elde edilecek tek şey yalnızca boşa vakit geçirmek ve kolları kavuşturarak katliamın her anının askeri sorumluluğunu taşıdığını bildiğimiz kurumun –Genelkurmay Başkanlığı- kendisini suçlayan belgeleri ve bilgileri alt-komisyonu sunmasını beklemekten ibaret olacaktı. Ve oldu da.

Oysa tutulması gereken yol bunun tamamen tersi olmalıydı. Türkiye-Irak sınırının 5-6 kilometre uzağında Irak toprağında meydana geldiği bilinen katliamın “sınır ötesi” karakteri gereği “tümdengelimci” bir yol benimsenmeli, incelemeye hareketin en yüksek politik ve askeri sorumlularından yola çıkarak başlanmalı, bu sorumluluğu çerçeveleyen “sınır ötesi hareket tezkeresi” ve “angajman kuralları” esas alınarak “vur emri”nin politik ve askeri sorumluluk mevkiinde kimlerin bulunduğu tespit edilmeliydi.

Doğrusu Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın katliamın üzerinden çok geçmeden, kendisine ve genelkurmay başkanına yönelik dolaylı/dolaysız suçlamalara karşılık vermek amacıyla çeşitli vesilelerle yaptığı açıklamalar bu konuda pek az kuşku ve soru işareti bırakıyordu:

“Genelkurmay Başkanlığımız inceleme başlattığını açıklamıştır. Ben de Genelkurmay Başkanı’yla konuyu görüştüm. Genelkurmay Başkanı ve komuta kademesine bu konudaki hassasiyeti nedeniyle medyaya rağmen teşekkür ediyorum.” [3 Ocak 2012]²

“Olayla ilgili talimat verme konusunda mevcut sistem nasıl çalışıyorsa öyle çalıştı. Güvenlik güçlerine verilen izin, güvenlik güçleri tarafından kendi mücadele ve tasarruf alanlarında kullanıldı.” [20 Mayıs 2012]³

Başbakan’ın 3 Ocak tarihli açıklaması Genelkurmay Başkanlığı’nı kollamaya yönelik olduğu halde 20 Mayıs tarihli açıklaması katliamın sorumluluğunu doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığına yıkıyordu. Komisyon çoğunluğu bu çelişkiyi anlamakla da, sınır

2 <http://www.etha.com.tr/Haber/2012/01/03/politika/uludere-katliami-nedeniyle-tskya-tesekkur/>

3 (<http://siyaset.milliyet.com.tr/genelkurmay-dan-beklentimiz/siyaset/siyasetyazardetay/21.05.2012/1542962/default.htm>)

ötesi harekatta “angajman kuralları”nın nasıl işlediğine ilişkin bir inceleme yapmak ve başbakanın ifadelerinin doğruluğunu sınamakla da ilgilenmedi.

Angajman Kuralları, bireyler de dahil olmak üzere silahlı kuvvetlerin kuvvet kullanma ya da provokatif olarak görülmesi mümkün eylemlere girişmesinin koşulları, derecesi ve tarzını tanımlayan kurallar ve talimatlara deniyor. Bu kurallar başka şeylerin yanı sıra kuvvet kullanımı ve belirli bazı yeteneklere başvurulmasına yetki vermek ya da kısıt getirmekle ilgili.

“Angajman Kuralları”nın Türkiye’nin sınır ötesi harekâtlarında özgül bir rol oynadığının kamuoyunca anlaşılması ve bu kavramla ilgili düşüncelerin basında yer almasında başbakanın açıklamalarının önemli bir etkisi oldu. Başbakan Erdoğan 26 Haziran 2012’de şu açıklamayı yaptı:

“TSK’nın angajman kuralları değişti. Suriye tarafından Türkiye sınırına yaklaşan her askeri unsur bir tehdit olarak görülecektir.”

Ancak değişikliğin bununla sınırlı olmadığı “vur emri” yetkisinin de el değiştirdiği anlaşılınca Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz 14 Kasım 2012’de daha önce Başbakan Erdoğan’da olan “vur emri” yetkisinin Suriye ile ihtilaf bağlamında “olay yerindeki komutanlara devredildi”ğini⁴ söyledi.

Böylece, alt komisyonun yanıtını araması gereken en önemli soru, açık kaynaklardan kamusal alana akan bilgilerle şekillenmiş oldu: “Vur emri yetkisi, Genelkurmayda mı, Başbakanda mıydı? Yoksa ikisinde birden mi?”

Ancak komisyon başkanlığı aylarca –Mayıs 2012’den Mart 2013’e kadar- Genelkurmay Başkanlığının kendisini sorumluluk altına sokan belgeleri gönderme(me)sini beklemekle, Başbakan’ın sorumluluğu konusunu ise “şuyuu vukuundan beter” kaygısıyla dilinin ucuna bile getirmekten kaçınarak, vakit geçirdi.

Genelkurmaydan gelmeyen ve alt komisyondan saklanan bilgiler için –özellikle Wall Street Journal gazetesinin olaya bir ABD insansız hava aracının katıldığını belirten yayınlarından sonra⁵- TBMM Haziran 2012’de tatile girmeden önce Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi ile ABD Savunma Bakanlığı’ndan bilgi isteme talebim de “yabancı devletlerin komisyonumuzu yanıltması olasılığı” gerekçe gösterilerek Başkan ve diğer üyelerce uygun bulunmadı.

Böylece, 2012 ortasından bugüne kadar alt komisyon, çoğunluğun tuttuğu yoldan giderek hiçbir yere ve yeni bilgiye ulaşamadı. Zaman boş yere aktı gitti. Alt komisyon çoğunluğu bu anlamsız bekleyişi nasıl gerekçelendirirse gerekçelendirsin, Roboski halkının gözünde ve bu katliamın gerçekleştirenlerin yanına kar kalmaması ümidiyle inceleme sonuçlarını bekleyen kamuoyunda, bu tutum “halkı oyalamak”, “olayı soğutmak” ve “güç ve yetki

4 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25397583/>

5 <http://newsmilitary.com/pages/4273732-turkish-attack-civilians-tied-information-us-military-drone>

sahiplerini sorumluluklarından sıyırmak” için zaman ve fırsat kollamak olarak nitelenmekten kurtulamadı.

Alt komisyon çoğunluğu bu değerlendirmeleri “muhafeft”ten geliyor olduklarına bakarak kolayca iskartaya çıkarabileceğini düşünmemeli. Bu kuşku, hatta suçlamalar, kamuoyunda öylesine yaygındı ki, hükümete yakınlığından kuşku duyulmayan Yeni Şafak gazetesinin yorumcusu Abdülkadir Selvi dahi komisyon çoğunluğunun raporunu şu sözlerle eleştirmekten kaçınmadı:

“Meclis'in Uludere raporu hiçbir şeyi açıklamaya yetmiyor. Dağ fare doğurdu.”⁶

İster istemez şu soruyu sormak zorundayız: Alt komisyon çaresizce, tuttuğu yolu değiştiremediği için mi bu raporla ortaya çıkmıştır, yoksa bu yola, bu sonucu doğuracağını bilerek ve isteyerek girmiş ve başından beri varmak istediği sonuca bu raporla varmış mıdır?

Doğrusu, alt komisyon çoğunluk raporunun, İçişleri Bakanlığı'nca görevlendirilen iki Mülkiye müfettişi ve bir Jandarma Özel Müfettişince kaleme alınan ve Komisyon'un vardığı sonuçların tam tersini işaret eden; olayın gerçekleşme şeklinden başlayıp, ifadelerine başvurabildiği bütün askeri yetkililerin anlatımlarına yer vererek gidebildiği noktaya kadar gitmeye çaba gösteren; hava hareketinin dayandığı iddia edilen gerekçelerin hiçbirinin bir katliamı göze alacak denli somut, açık, yakın ve spesifik bir bilgi içermediğini kanıtlarıyla ortaya koyarak tartışan raporundan tek kelimeyle olsun söz etmeyişine, bu raporun kendi vargılarıyla çatışan tespitlerine yanıt vermekten kaçınışına bakarak bu soruya “evet” yanıtı verebiliriz. Evet, komisyon çoğunluğu, genelkurmayı ve hükümeti inceleme dışına çıkaracak bir yoldan gitmeyi benimsemiş ve sonunda öznesi olmayan bir katliam raporu kaleme almayı başarmıştır! “34 Roboskili köylüyü kim öldürdü” sorusuna, çoğunluğun verdiği yanıt şundan ibarettir: “Uçaklar!”

Bu kabul edilemez çıkarsama, tutulan yolun kaçınılmaz sonucudur. Ama bu yol da bu sonucun çıkarılması için seçilmiştir.

- **Alt komisyon çalışmalarının anti-demokratikliği ve gizli kapaklılığı**

Alt komisyon diğer bütün TBMM komisyonları gibi, Başkan güdümünde ve çoğunluk, yani AKP eksenli çalıştı. Açıklık, saydamlık, çoğulculuk ilkeleri çalışmanın her aşamasında ağır bir biçimde ihlal edildi. Ancak bunun da ötesinde çalışmalar başından beri hiçbir makul gerekçesi olmayan bir “gizlilik” kumkuması içinde yürütüldü. Herşey “gizli”ydi: İçişleri Bakanlığı'ndan gelen rapor, Genelkurmay'ın bilgi notu, Diyarbakır Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi'nden gelen dosyalar, İnsansız Hava Aracı görüntüleri...

TBMM İktüzüğünün açık hükümlerine karşın komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin alt komisyon çalışmalarına katılmaları hiçbir inandırıcı gerekçesi olmaksızın engellendi. Sonunda rapor taslağının görüşüldüğü oturumda çoğunluk oylarıyla “kapalı çalışma”

⁶ <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/AbdulkadirSelvi/uludere-neyin-rovansiydi/36643>

kararı alındı. En sonunda rapor taslağı da “gizlilik” kapsamına sokuldu. Doğrusu bir milletvekilinin çalıştığı komisyonun rapor taslağının bir kopyasını edinmesini önleyen hiçbir hüküm olmadığı halde bu taslaklara okunduktan sonra el konulması uygulamasının son derece aşağılayıcı ve hiçbir biçimde kabul edilemez ve aslında uygulanmasının da imkânsız olduğunu not etmek isterim. TBMM içinde ve dışında bu taslakları milletvekillerinin elinden alacak hiçbir güç olmadığı halde bunlar komisyon sekretaryasına terk edildiyse bunun benim açımdan biricik nedeni kamuoyuna raporun kendisi yerine milletvekilleri arasındaki olası itiş kakışın yansıması halinde doğacak ve tartışmamızın özünü örtebilecek spekülasyonlardan kaçınma kaygısıdır.

Bu verimsiz ve heves kırıcı çalışma usulleri, anlamsız ve gerekçesiz gizlilik telaşı, özellikle muhalefet kanadından milletvekillerinin çalışmalarını büyük ölçüde zorlaştırmış, çalışma alanını sınırlamış, dijital ortamlarda çalışma olanaklarını sıfırlamıştır. Bu çalışma verimliliğinin yanı sıra, komisyon üyelerinin birlikte çalışma arzusunu da çökertmiş, ortak bir sonuca ulaşma hevesi de birkaç toplantı sonrasında buhar olmuştur.

Ancak bu çalışma usulünün de sadece bir saçmalıktan ibaret olmayıp raporla varılmak istenilen sonuçla doğrudan ilintili olduğu yargısına varmak hiç de güç değil. Bir yandan rapor yazmaya, öte yandan incelediği katliama dair gerçekleri kamuoyu beklentisine tamamen ters bir biçimde rapordan ayıklamakla kendisini görevli sayan bir heyet, elbette raporun kamuoyuna mümkün olduğu kadar geç ve mümkün olduğu kadar düşük profille yansıması için çaba göstermeksizin edemezdi. Ancak, alt komisyon çoğunluğu dayattığı çalışma usulleriyle aslında geçtiğimiz yıl, Mayıs 2012’de sonuçlandırılması mantıken ve teknik olarak mümkün olan raporun bir yıl daha geciktirilmesini ve medyanın bilgisinden kaçırılmasını sağlamak, Roboski’nin acılı halkının yarasına tuz basmak dışında bir sonuca da ulaşabilmiş değildir. Böylece alt komisyonun –adı üzerinde- ortak misyonu berhava edilmiş, sadece komisyon çoğunluğunun hakikatlerden kaçışını belgeleyen hiç kimsenin saygısını kazanmayan, o yüzden de hala bir günah gibi saklanan bir metin üretilmiştir.

2. Roboski katliamı nasıl gerçekleşti?

Rapor örtbas etmeyi görev bildiği katliamın katliam olduğunu saklaması olanaksız olduğu için, katliamın kaçınılmazlığına ilişkin olarak Genelkurmay’dan gelen yorumları esas alan bir olay anlatımına başvuruyor.

Oysa bu anlatımın kendisi baştan sona bir kurgudur. Gerçeklerle sınırdığı her durumda çöken dayanaksız iddiaların rastgele bitştirilmesiyle elde edilmiş olan bu kurgu adeta şunun kabulünü talep etmektedir: Katliama Roboski köylüleri “terör bölgesi”nde “kaçığa giderek” bizzat kendileri neden olmuştur. Bu kurgunun hiçbir unsuru olaylar ve olgularla doğrulanmamaktadır.

Genelkurmay Başkanlığı’ndan 29 Aralık 2011’de yapılan açıklamada şöyle denmektedir:

1. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin sınır ötesi harekâtı, TBMM tarafından 17 Ekim 2007 tarihinde kendisine verilen ve birer yıllık sürelerle yenilenen yetki gereği sürdürülmektedir.

2. Terör örgütü elebaşlarının son dönemde verdikleri kayıplar için gruplara misilleme talimatı verdikleri ve bu doğrultuda özellikle sınır ötesinde Sinat-Haftanin'e takviye maksadıyla çok sayıda terörist gönderildiği bilgisi alınmıştır.

3. Çeşitli kaynaklardan alınan istihbarat ve yapılan teknik analizler sonucunda, içlerinde örgüt elebaşlarının da bulunduğu terörist grupların bölgede bir araya geldikleri ve sınır hattındaki karakol ve üs bölgelerimize yönelik saldırı hazırlığı içinde oldukları anlaşılmış ve ilgili birlikler ikaz edilmiştir.

4. Geçmişte bölücü terör örgütü tarafından gerçekleştirilen saldırılarda, teröristlerin, kullandığı ağır silah, cephane ve patlayıcıları yük hayvanları ile Irak'tan getirerek sınırdan içeri soktukları, teslim olan terörist ifadelerinden bilinmektedir.

5. Bölücü terör örgütü mensuplarının, Irak Kuzeyinden gelerek hududumuza yakın karakol ve üs bölgelerimize eylem yapacağına dair istihbaratın artması üzerine, keşif ve gözetleme gayretleri sınır boylarında artırılmıştır. Bu kapsamda, 28 Aralık 2011 günü saat 18.39'da, Iraksınırları içinde hududumuza doğru bir grubun hareket halinde olduğu İnsansız Hava Aracı görüntüleri ile tespit edilmiştir.

6. Grubun tespit edildiği bölgenin teröristler tarafından sıkça kullanılan bir yer olması ve geceleyin hududumuza doğru bir hareketin tespit edilmesi üzerine hava kuvvetleri uçakları ile ateş altına alınması gerektiği değerlendirilmiş ve saat 21.37-22.24 arasında hedef ateş altına alınmıştır.

7. Olayın meydana geldiği yer, bölücü terör örgütünün ana kamplarının konuşlu olduğu, sivil yerleşim bulunmayan, Irak kuzeyindeki Sinat-Haftanin bölgesidir.

8. Olay hakkında idari ve adli inceleme ve işlemler devam etmektedir.

Komisyon çoğunluğunca doğru ve sahici kabul edilerek rapora, Genelkurmay'dan gelen diğer bilgiler arasında aktarılan bu açıklama şekli ve buna dayanak teşkil ettiği iddia edilen enformasyon yığınının gerçekliği olgular tarafından doğrulanmamakta ve pek çok çelişki içermektedir.

- **TBMM Türk Silahlı Kuvvetlerine "sınır ötesi harekât" yetkisi vermiyor.**

TBMM bu yetkiyi hükümete vermiştir. Dolayısıyla bu çapta bir harekâtı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kendi başına TBMM'nin verdiği yetkiye dayanarak gerçekleştirmesi söz konusu olamaz. Bunun için TSK'nın bir şekilde, bir angajman kuralı çerçevesinde hükümet tarafından görevlendirilmiş olması ve siyasi sorumluluk hükümette olduğu halde askeri sorumluluklarını hükümetin bilgisi dâhilinde yerine getiriyor olması gerekir. Bu Genelkurmay açıklaması dahi TSK'nın aşırı yetki ve güç kullanımına eğilimli olduğuna ilişkin bir gösterge olarak okunabilir.

- **Katliamın gerçekleştiği alan ve güzergah PKK'nin yoğun faaliyet gösterdiği ve geçiş yolu olarak kullandığı spesifik alanlar arasında değildir.**

Mülkiye Başmüfettişlerinin yaptıkları incelemelerden ve yerel güvenlik güçlerinin dosyadaki ifadelerinden "Grubun tespit edildiği bölgenin teröristler tarafından sıkça kullanılan bir yer olduğu"na dair belirlemenin doğru olmadığı anlaşılmaktadır. Bu açıklamayı doğrulamak maksadıyla Genelkurmay Başkanlığı'nın alt komisyona gönderdiği bilgi notunda ileri sürülen temel bilgi kaynağı bir yıl öncesine kıyasla sayısının arttığı söylenen "telsiz kestirimleri" ve "telsiz konuşmaları"na dair dinleme kayıtlarından ibarettir. Ancak bu malumatın olgularla karşılaştırılması ve değerlendirilmesinden bölgede silahlı PKK güçlerinin varlığına ve faaliyetlerinin yoğunlaştığına dair istihbaratın esasen duyumlara dayandığı anlaşılmaktadır. Öte yandan ve daha da önemlisi bu duyumların hiçbiri 28 Aralık TSİ 17:25 dolaylarında başlayıp gece yarısına kadar süren izleme ve nihai olarak imha ile sonuçlanan hava saldırısına özgü (spesifik) olmadığı da anlaşılmaktadır. Daha açık bir deyişle, Genelkurmay Başkanlığı öldürülen insanların kimlikleri ve hareketleriyle ilgili olarak Heron görüntülerinden edinilen izlenim dışında hiçbir özgül bilgiye sahip değildir. Zaten Genelkurmay Başkanlığınca alt komisyonun bu yöndeki sorusuna verilen yanıtta da katledilen kafiyeyle ilgili hiçbir "spesifik istihbarat" bulunmadığı yanıtı verilmek zorunda kalmıştır.

Aynı konuya Mülkiye müfettişlerinin raporunda da dikkat çekilmiş ve şöyle denmiştir: "...telsiz kestirimlerinin diğer istihbarat kaynaklarıyla desteklenmediği müddetçe yalnız başına operasyon için yeterli olamayacağı değerlendirilmiştir."

Üstelik, Mülkiye Başmüfettişlerinin ifadelerine başvurduğu yerel güvenlik güçlerinin verdikleri, katliamın gerçekleştiği Uludere ve çevresinin nispeten sakin ve "terör olaylarının gerçekleşmediği bir bölge olduğuna ilişkin bilgiler de Genelkurmay'ın iddialarının "katliamın çaresizlikten gerçekleştiği" gerekçesine inandırıcılık katmak için özellikle abartıldığını düşündürmektedir. Nitekim Şırnak İl Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürü Barış Çolak, Müfettişlere verdiği ifadede sorulan soruya karşılık şunları söylemektedir:

"Elimizdeki verilere göre, olayın olduğu yer BTÖ mensuplarının geçişleri açısından yoğun bir bölge değildir. Genelde kaçakçılık faaliyetleri bakımından yoğun olan bir bölgedir."

- **İnsansız hava aracı görüntülerinin kafilenin sivillerden mi yoksa bir PKK'lilerden mi oluştuğunu ayırt etmeye elvermediği doğru değildir.**

Uzmanlar 34 insanı tam 5 saat boyunca insansız hava aracıyla izledikten sonra Türk Silahlı Kuvvetleri hava saldırısıyla yok etmiştir. Bu süre zarfında gerçek zamanlı ve kayıttan gözlenen tek tek "objeler"in yanı sıra bu "objeler"in bir arada hareketi de kafilenin bir PKK kolu olup olmadığını anlamak için yeterince veri sunmaktadır. Başlıca işleri bu görüntüleri değerlendirmek ve bunlardan sonuç çıkartmak olan, bunun için eğitilmiş profesyonel askerlerin "gözlenen canlı grubunun insan ve hayvanlardan oluştuğu tespit edilmekle birlikte terörist sivil ayrımının kesin doğrulukla yapılamadığı"na ilişkin olarak alt komisyona ulaşan Genelkurmay belgelerinde yaptıkları değerlendirmeler inandırıcılıktan uzak olduğu gibi, katliamı mazur göstermek üzere ileri sürülen bu iddianın kendisi de başlı

başına bir sorundur.

- i. Her şeyden önce “ateş altına alınan” kafilenin apansız zuhur etmediği, Irak topraklarındaki Putalma ve Haftanın derelerinin kesiştiği düzlüğe Kuzey’den –Türkiye tarafından- geldikleri video kaydından açıkça görülmektedir. Grubun kimliği, nereden gelip nereye gittiği konusunda bilgi vermeye tek başına yetmese bile bu çapta bir insan topluluğunun bu alanın kuzeyinde, Türkiye içinde bir üs bölgesi bulunmayan PKK’nin muharip gücüne ait olduğunu tasavvur etmek için de büyük bir fantezi yeteneğine sahip olmak gerekir.
- ii. Öte yandan kafilenin termal kamera görüntülerinin incelenmesinden yük hayvanlarına -daha sonra ortaya çıktığı gibi katırlara- iki taraflı olarak hemen hemen aynı büyüklükte beyaz -yani ısıya duyarlı kameraya göre soğuk- nesnelere yüklenmiş olduğu eğitimsiz bir göz tarafından dahi kolayca algılanmaktadır. Videoda saptanan hayvanlar ve insanlarla kıyaslandığında gözlemcilerin katırlara yüklenmiş bu büyüklükte ve bu ölçülerde bir silah türüyle hiçbir zaman karşılaşmış olamayacaklarını, çünkü hiçbir envantere böyle bir silahın bulunmadığını, mühimmatın da böylesine yekpare bir görüntü veremeyeceğini değerlendireceklerini düşünmek askerliğin olağan düşünce çizgisine uygun olur. Bu sebeple, Genelkurmay’ın alt komisyona bu konuda 8 ayı noktadan izlenen görüntülerle ilgili kendi bünyesindeki tartışmaların tamamını –devlet sırrı olduğu gerekçesiyle- yansıtmadığı ve bu düzeyde dahi bazı bilgileri sakladığı sonucuna varmak gerekir. Görüntülerin, hiçbir uzmanlığı olmayan komisyon üyesi vekillerin dahi zihninde uyandırdığı bu şüphenin askeri uzmanların meşgul etmemiş olduğunu iddia etmek, askerlik mesleğini icra edenleri hafife almak olur.
- iii. Dahası kafilenin ilerleyişi sırasında düzen tutmayışından, gayri nizami bir biçimde parçalı ve dağınık yürüyüşünden, kafilenin önünde, arkasında, sağında solunda, gözetleme ve keşif yapan hiçbir unsura rastlanmamasından da bu kafilenin askeri bir misyona sahip olmadığına dair bir izlenimin kimi uzmanlarda doğmuş olması beklenir. Doğrusu, Genelkurmay’dan gelen bilgi notunda yer alan, grubun niteliğinin “tam olarak anlaşılamadığı”na ilişkin ifade, uzmanlar arasındaki bu anlaşmazlığın bir yansıması olarak okunmalıdır.
- iv. Ancak bu belirsizliğin ortadan kaldırılması için 2. Ordu’nun izniyle sınır boyunca yapılan topçu atışlarının yorumlanması sırasında da birden çok görüşün ortaya çıktığı 23. Sınır Jandarma Tümen Komutanlığı görevlilerinin anlatımlarından görülmektedir. Tümen Komutanı Jandarma Tümgeneral İlhan Bölük’ün görüşüne göre 5 adet aydınlatma 7 adet tahrip toplam 12 adet top mermisi atışı sonrasında kafilenin davranışlarında bir değişiklik olmayışı, kafilenin bir PKK kolu olduğuna kanıt sayılırken, bizzat atış emirlerini veren Jandarma Sınır Tümen Komutanlığı Tümen Ateş Destek Koordinatörü Topçu Binbaşı Mehmet Ölçensoy Mülkiye Müfettişlerine verdiği bilgede bu atışlardan sonra İHA görüntüsündeki insanların tepki vermeyişini şöyle yorumlamaktadır: “...Hedef kitlenin topçu mermilerine tepki göstermemesi benim

kafamda bir soru işaretidir. Bu sebeple bir kuşku olduğu için BTÖ mensupları yok edildi diye bir coşku olmadı. “

- v. Bütün bu belirsizliklere, görüş farklarına, tereddütlere ve hepsinden önemlisi spesifik istihbarat yokluğuna karşı kafileye karşı harekete geçilmesi ve bir hava hareketi düzenlenerek tesadüfen isabet almayan veya kaçabilen 4 kişi dışında geri kalanların göz göre göre katledilmelerinin yürürlükteki hukuk düzeni çerçevesinde kabul edilebilir bir açıklaması yoktur.

Olayın gerçekleştiği güzergâh ve 34 yurttaşın katledildiği alan askeri yasak bölgelerden biri değildir; kaldı ki, Irak toprağının Türkiye tarafından askeri yasak bölge olarak ilan edilmesi mümkün de değildir. Bölgede hareket halindeki her şeyin ateş altına alınacağına dair halka bir uyarı yapılmış olmadığı gibi, Roboski halkı uzun yıllardır, bir bölümünün Geçici Köy Korucusu olmalarının verdiği güvenle bu güzergahta korkusuzca –hayatlarına son verilmeyeceğinden emin olarak- mal getirip götürmekte ve askerle aralarında “yazılı olmayan bir anlaşma” olduğu inancıyla hareket etmektedir. Özetle bölge halkı açısından 28-29 Aralık günleri olağan günlerden biridir. Başlarına gelen felaketle ilgili olarak almaları gerekli ve mümkün herhangi bir önlemi almamışlardır; o güne kadar “kaçakçılık” gerekçesiyle devletin güvenlik güçlerinin saldırısına da maruz kalmamışlardır.

Ancak, gerek 23. Sınır Jandarma Tümen Komutanlığının tertip ederek gün boyunca sürdürdüğü “yıldız” uçur birlik hareketi sırasında, gerekse Genelkurmay’ın koordinasyonunda yürütüldüğüne şüphe olmayan hava hareketi öncesinde ve sırasında halkın esenliğinin gözetilmesine yönelik hiçbir önlem alınmadığı; kafilenin bir PKK kolu değilse ne olacağına dair prosedürleri gözetilen bir akıl yürütme yapılmadığı; başından beri birçok düzeyde uzmanlar arasında var olduğu anlaşılacak kuşkunun sanık veya/şüpheli lehine yorumlanması ilkesinin hiçe sayıldığı; kafilenin ne türden bir tehdit teşkil ettiğine dair hiçbir somut değerlendirme yapılmaksızın ve prosedürler gözetilmeksizin ateş altına alındığı; ateş altına alınmasından önce kafilenin uyarılması ve teslim zorlanmasını sağlayacak hiçbir girişimde bulunulmadığı açıktır.

• **Kafile “imha kasti”yla vuruldu**

Raporun alt komisyonunda görüşülmesi sırasında 34 yurttaşımızın katledilmesinde “bir kasıt olmadığı”na ilişkin olarak eklenen hüküm Genelkurmay açıklamalarına bile aykırı olduğu gibi akıl ve mantıkla izah edilmesi de mümkün olmayan bir boş sözden ibarettir. Türk Hava Kuvvetlerine bağlı uçaklar bu kafileyi yok etme kastiyle hedeflemişler; bir saate yakın bir süre içinde kafileyi dört kez vurmuşlar ve 34 suçsuz insanı yok etmişlerdir.

Üstelik daha önce değilse ilk saldırı sırasında ve sonrasında insansız hava aracı görüntülerinden, hedeftekilerin siviller olduğuna dair her türlü belirti ortaya çıkmasına karşın hareket son kişi yok edilinceye kadar sürdürülmüştür.

Kafiledekiler askeri eğitim almış kişiler olsalar F-16’ların yaklaşması sırasında havadan

saldırıya uğramakta olduklarını sezmeleri, dağılarak hedef küçültmeleri gerekirdi. Oysa her dört vuruşta da çoğu çocuk ve genç olan hedefteki insanlar birbirlerine sokularak korunmaya çabalamaktadır. Hava hareketinde “imha kastı” olmasa, bu görüntüleri hareket merkezlerinde izleyenlerin hiç değilse ilk vuruş sonrasında durup yeniden bir değerlendirme yapmaları gerekmez miydi?

- **Katliamın ardındaki güdü: Fehman Hüseyin’i bertaraf etme takıntısı.**

Elbette bu hava hareketini düzenleyenlerin bir kastı vardı. Ancak kasıt sahipleri vuracakları anonim hedefte yer alanlardan hiç değilse birinin Irak toprağında üslendiğini ve askeri faaliyete komuta ettiğini düşündükleri PKK askeri liderlerinden Dr. Bahoz Erdal kod adlı Fehman Hüseyin olacağına ilişkin bir obsesyonla maluldüler. Roboski katliamına sivil halkın korunmasını gözeten ilke ve kuralları bir yana iterek, her türlü askeri prosedürü çiğneyerek, bir katliama sebep olma kaygısı taşımaksızın insanların oluşturduğu, kesinlikten uzak hedeflere kolay bir askeri-psikolojik başarı hevesiyle saldırmayı göze alan bu maceracı girişim yol açtı.

Bu hava hareketi öncesinde 23 Sınır Jandarma Tümen Komutanı İlhan Bölük’ün emriyle başlatılan ve gece saat 21’de “üstlerden gelen emirle” durdurulan “Yıldız” uçar birlik hareketinin amacı da Fehman Hüseyin komutasındaki PKK kollarının bölgeye giriş yapacağına ilişkin duyumlara dayalı olarak Pusu-Dinleme ve Keşif-Gözetleme faaliyeti yürütülmesiydi.

Her şey bu “maceracılar”ın umduğu gibi gitse, 29 Aralık günü Türkiye ve dünya Roboski katliamından söz etmeyecekti. Gazete ve TV’lerin haber merkezlerine geçilen tek yanlı haberlerle bambaşka bir tablo oluşturulmuş olacaktı. Şırnak’ta komisyona verilen askeri brifing sırasında 23. Sınır Jandarma Tümen Komutanı İlhan Bölük’ün açıkça ifade ettiğine göre, ordunun o alandaki başlıca politik-askeri hedefi şahsen Fehman Hüseyin idi. Bölgedeki bütün “hareketlilik” onun etkisine bağlanıyordu, geçmişte silahlı kuvvetlerin uğradığı zayıt onun eseri olarak görülüyordu. Şu halde, onun saf dışı bırakıldığı haberi, Ağustos 2011’den başlayarak Kürt Sorunu’nun çözümünde her türlü barış ve uzlaşma arayışını bir yana atan ve PKK’ye karşı bir imha hareketini acımasızca sürdürmeye dayalı yeni güvenlikçi stratejinin “şeref madalyası” yerine geçecekti. Bu “zafer tablosu” içinde 34 Kürt gencinin ölümü bambaşka bir yere yerleşecek, Roboskililer’in çığılığı 29 Aralık 2011’deki yoğun dezenformasyon bombardımanı altında duyulmaz olacak, “maceracılar” bugün olduğu gibi ellerinde izahı gayri mümkün bir katliam ile kalakalmayacaklardı.

3. **Alt Komisyon raporunun amacı: Katliamı görünmez kılmak**

Alt Komisyonunda onaylanarak İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’na sevkedilecek çoğunluk raporunu bir tek kelimeyle özetlememiz gerekirse “apolojetik” olduğunu söylememiz yerinde olur. Yani çoğunluk raporuna göre Genelkurmay’ın komisyona göndermediği bilgileri niye göndermediğinin de gönderdiklerinin de hikmetinden sual olunmaması gerekir. Çünkü öyledir.

Rapor başından sonuna kadar kendisini Genelkurmay’ın alt komisyonuna sunduğu perspektife uydurma çabası içinde, kâh Roboskililerin başlarına geleni hak ettikleri imalarının etrafında

dolaşiyor, kâh sorumluluğu “kaçakçılar”a ve kaçakçılık’a yüklüyor⁷, ancak yukarıdan beri saydığımız soruların hiçbirine yanıt vermiyor.

- **Alt komisyon çoğunluk raporunun yanıtlamadığı sorular**
 - i. Harekâtı hangi otorite düzenledi?
 - ii. İnsansız hava aracı görüntülerini kim yorumladı ve son değerlendirme nerede yapıldı?
 - iii. Harekâta ilişkin spesifik istihbarat nereden ve kimden geldi?
 - iv. Spesifik istihbarat yoksa “hududumuza doğru bir hareketin tespit edilmesi üzerine hava kuvvetleri uçakları ile ateş altına alınması gerektiği değerlendirilmesi”ni hangi otorite yaptı?
 - v. Vur emrini kim verdi?

Bu soruları yanıtlamayan bir rapor 34 Roboskili'nin öldürülmelerinde birinci dereceden rol oynayan kişi ve kurumları ortaya çıkartmış ve üzerine düşen rolü oynamış olamaz. Ama komisyon çoğunluğunun imzalarıyla Genelkurmay ve Başbakanlık'ın sorumsuzluğunu güvence altına almış olur.

Alt komisyon ayan beyan ortada olan kimi gerçeklere, sayısız belirti, hatta itirafa dayanarak sorumluların nerede aranması gerektiğine dair bir belirleme yaparak görevini tamamlamak yerine bu verileri değerlendirmekten kaçarak sadece görevini yerine getirmemiş olmakla kalmıyor. Üstelik inanılmaz bir gayretkeşlikle, hep birlikte izlediğimiz ve son güne kadar hiçbir biçimde tartışmaya da sunulmadığı halde, “güneyden gelen ve geri dönen iki kişi” rivayetine insansız hava aracı görüntüleri içinden kanıt üretmek için maddi hakikati çarpıtan bir sunum ve yorum yoluna gidiyor.

Raporun sonuç bölümünün üçte biri hiçbir hukuksal bağlayıcılığı olmayan ve bu ifadesinden sonra serbest bırakılan bir itirafçının duyduğunu rivayet ettiği ve başka hiçbir kaynaktan doğrulanmayan, bir anlatımına ayrılıyor. Bu anlatıma göre, “hava hareketinde hayatlarını kaybedenlerin arasında iki de PKK'li vardır ve biri, Roboski'de yaşayan kardeşlerini görmek için saldırıya uğrayan kabile ile birlikte yol almaktadır. Kardeşleri bombardımanda ölünce bu iki PKK'li yeniden Güney'e dönmüşlerdir.”

Bu “harika” ifadeyle bir taşla birkaç kuş vurulmuş oluyor:

- Genelkurmay Başkanlığının “PKK sızması” tezini doğrulamak üzere tavşanının suyunun suyu değerinde de olsa bir “gizli tanık” bulunmuş oluyor.
- Ancak “gizli tanık”ın suçladığı kişilerden biri geriye Güney'e döndüğü, iki kardeşi de hayatlarını kaybettiklerinden görünüşte hukuki pratik açısından kimse bir zarar görmüş olmuyor.
- Ne var ki, Roboski de PKK'nin faaliyetleriyle bağlantılı bir köy olarak işaretlenmiş ve direnişinin cezasını dolaylı yoldan çekmeye mahkum edilmiş oluyor.
- Böylece Roboski'yle dayanışma gösterenler de PKK ile dayanıştıklarına dair bir karineyle suçlanabilir hale geliyorlar.

⁷ Alt komisyon raporu sayfa 41-46

Şu var ki, besbelli kimi güvenlik ve adliye uzmanlarının yardımıyla ve ancak bir buçuk yıl sonra rapora monte edilebilen bu “gizli tanık” beyanı 23. Sınır Jandarma Tümen Komutanı'nın “A sınıfı”, yani güvenilir ve doğrulanmış olmadığına dair değerlendirmesi karşısında görünüşteki önemini kaybediyor. Anlaşıyor ki, komisyon çoğunluğu aylar boyu, katliama ve katliamda Genelkurmay başkanlığının oynadığı role mazeret bulmak için yazımını geciktirdiği rapora “her şeye rağmen” bu beyanı sokmaktan ve insansız hava aracı görüntülerinin raporunu da buna uygun bir biçimde yorumlamak için ölen yakınlarını taşımaya gelen köylüleri “Güneyden gelen kişiler” olarak nitelemekten kendisini alıkoyamıyor.

4. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Alt komisyon raporunu reddetmelidir

Alt Komisyon her ne kadar hakikate ulaşmaktan kaçınmayı seçmiş olsa da İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu alt komisyon çoğunluğunun hatasını düzeltebilir. Bu raporu reddedebilir. Başka bir yerde de belirttiğim gibi “Alt komisyon içinden geçtiğimiz dönemin kendine özgü toplumsal psikolojisini idrakte başarı gösterememiş olabilir. Hala, şimdiki yönelişin kendine özgülüğünü kavrayamamış, ‘topyekun imha’ stratejisinin algı ve kavramlarıyla hareket ediyor olabilir. Ancak İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Roboski’de insanlığa karşı bir suç işlenmiş olduğunu kabul ederek ve yukarıdan beri ortaya koyduğumuz gerekçelerle sorumluları yargıya havale ederek Roboski köylülerine ve kalpleri onlarla birlikte çarpan Türkiye ve dışındaki milyonlarca Kürde ve Türkiye’nin adalet peşinde koşan milyonlarca insanına şunu demiş olacaktır: ‘Pardon! Özür diliyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi sizlerden özür diliyor... Devletin halka karşı işlediği suçun hesabı sorulmalıdır. Oğullarınız, bir güvenlik harekâtında askeri ve psikolojik başarı şehvetinin kurbanı oldular. Onların yargılanması ve cezalandırılması için her şeyi yapacağız.

“Roboskililer bu özrü kabul eder veya etmez, buna karar vermek onların hakkı. Ama TBMM ve onun İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, bir kere bu yola girmekle, devletin menfaatlerinin değil, Roboski halkının ve halkların haklarının koruyucusu olma rolünü üstlenme yolunda tarihi bir hamleyi gerçekleştirmiş olacaktır. Roboski’nin hesabının Meclis’te ve siyaseten sorulması, herkes emin olabilir ki, “müzakere” sürecinin sahici bir çözüme doğru ilerleyebileceğine dair memleketin en yüksek kürsüsünden verilmiş somut ve açık bir işaret olarak okunacaktır.”⁸

• Sorumluluk kimde ve nerede?

29 Aralık 2011 tarihli Genelkurmay Başkanlığı bildirisi, yukarıda da belirttiğimiz gibi eldeki belge ve bilgilerden en yüksek askeri sorumluluğun kimde olduğunu hem de yetki aşımına yönelerek açıklamaktadır:

“Türk Silahlı Kuvvetleri'nin sınır ötesi harekati, TBMM tarafından 17 Ekim 2007 tarihinde kendisine verilen ve birer yıllık sürelerle yenilenen yetki gereği sürdürülmektedir.”

Bu beyan Genelkurmay Başkanlığının süreçteki sorumluluğunun kendi ağızından itirafı olup başka bir açıklama gerektirmiyor. Zaten mantıken, hukuken ve siyaseten başka türlü olmasına imkan olmadığı için İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Genelkurmay

⁸ <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1124653&CategoryID=42>

Başkanı'nın bu sorumluluğunun gereği olarak yargılanmayı hak ettiğini tespit etmekle yükümlüdür.

Aynı şekilde, Başbakan yukarıda kendi beyanlarına göre şöyle demektedir:

“Olayla ilgili talimat verme konusunda mevcut sistem nasıl çalışıyorsa öyle çalıştı. Güvenlik güçlerine verilen izin, güvenlik güçleri tarafından kendi mücadele ve tasarruf alanlarında kullanıldı.”

Ancak, Genelkurmay'ın bu kadar ağır bir siyasi sorumluluk gerektiren bir kararı Başbakanlıkla paylaşmaksızın alması ve uygulaması düşünülemez olduğundan Komisyon Başkanı'nın da bu sorumluluğunun gereği olarak yargılanmayı hak ettiğini tespit etmekle yükümlüdür.

Başbakan ve Genelkurmay Başkanı'nın olay anında karar mekanizmasının sorumluluğunu ve vur emri yetkisini astlarına devretmiş olmalarına ilişkin açık örtük savunmaların kabul görebilmesi için saydamlık gerekir. Başbakanın, adalet isteyenlere reva gördüğü hakareti, hayatlarını kaybedenlerin “terörist” olabileceklerine ilişkin ima ya da açık suçlamaları bu yöndeki savunma ve beyanları kabul edilemez kılmaktadır. Her ne şekilde olursa olsun yürütmenin başında olanlar çatışmanın büründüğü boyutlardan ve bu süreçte gerçekleşen sivil kayıplardan birinci dereceden sorumludurlar. Tek çıkış yolu saydam bir soruşturma ve adil bir yargılamanın kapısını açmak, ama asıl önemlisi bu katliamdan ötürü halktan özür dilemekten geçiyor.

Alt Komisyon çoğunluğunun ileri sürdüğü gibi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu böyle yapmakla kendisini yargının yerine koymuş olmaz, gördüğü suç ve kusurları yargıya bildirme yükümlülüğünü yerine getirmiş, böylece Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin çoğu çocuk 34 insanın bir hiç uğruna hayatlarını kaybetmelerine bigane kalmadığını sergilemiş olur.

- **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu doğru bir adım atarak kendisini Hakikat Komisyonu mertebesine yükseltebilir**

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun alt komisyonlarından Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesi komisyonu geçtiğimiz aylarda kabul edilen raporunda “Gerçeklerin Ortaya Çıkarılması İçin Komisyon Kurulması” başlığında altında başka ülkelerdeki çatışmalı süreçlerden çıkışta önemli bir toplumsal rol almış olan Hakikat ve Barış Komisyonlarının kurulması istemlerine yer vermişti.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, çatışmalı bir dönemden çıkış çabalarının süredittiği bir dönemde insanlığa karşı bir suç niteliğindeki bu katliamın çözümlenmesi, ve adalet arayışlarının güçlü bir şekilde ilerlemesi ve barışçıl bir geleceğin inşa edilebilmesi amacına hizmet edecek şekilde Roboski katliamını genişliğine ele alacak şekilde mevcut alt komisyonun yerine bir başka iyi tasarlanmış kurul oluşturabilir. Toplumla acı veren bu derin travmanın incelenmesi ve insan hakları ihlallerinin incelenmesine zemin hazırlayabilir. Adil bir yargılama için kamu oyu oluşturabilir.

TBMM'yi barış kuruculuğu rolüne yükseltebileceği bu fırsatı iyi değerlendirebilirse, Komisyon toplumun kaderinde olumlu bir rol oynamak ve Kürt halkının çözüm sürecine katılması için özendirici bir etki yapabilecektir.

- **Halka karşı saldırının son bulması için**

Çoğunluk raporunun bu çerçevede ileri sürdüğü tek olumlu önlem sınır ticaretinin yasallaşması ve bir sınır kapısının açılmasına ilişkin olanıdır. Ancak řu aşamada Roboski halkının temel gereksinimi adalet özleminin karşılık bulması ve bir buçuk yıldır süre giden yas haline son verilebilmesidir. Bu acil önlemlerin, para ve maddi yardımla hiçbir bağı yoktur. Komisyon ancak 34 insanın katledilmesinin sorumlularının yargı önüne taşınmasını kolaylaştırmak ve bir Hakikat Komisyonu gibi çalışmakla barış ve çözüm için inisiyatif almakla benzer katliamların gerçekleşmesini önlemeye yardımcı olabilir. Güvenlik ise İnsan Hakları Komisyonunun değil, bu işle görevlendirilmiş kuruluşların konusudur.